

Identifying the Dimensions and Components of the Value System of Female' High School in Secondary School Period of Tehran City

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Leila Karimi¹
Mahbubeh Abdollahi^{2*}
Fattah Nazem³

How to cite this article

Leila Karimi, Mahbubeh Abdollahi, Fattah Nazem, Identifying the Dimensions and Components of the Value System of Female' High School in Secondary School Period of Tehran City, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2023;6(4):415-421.

1. PhD student, Department of Educational Sciences, Roudhen Branch, Islamic Azad University, Roudhen, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Roudhen Branch, Islamic Azad University, Roudhen, Iran (Corresponding Author).

3. Professor, Department of Educational Sciences, Roudhen Branch, Islamic Azad University, Roudhen, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: mahbubeh.abdollahi@iau.ac.ir

Article History

Received: 2022/09/24

Accepted: 2023/01/10

ABSTRACT

Purpose: The value system in educational systems effects on other aspects of the educational system. Therefore, the current research was carried out with the aim of identifying the dimensions and components of the value system of female' high schools in secondary school period of Tehran city.

Materials and Methods: This study in terms of purpose was applied, in terms of time was cross-sectional, and in terms of implementation method was qualitative. The research population was universal and organizational experts in the field of value system of high schools, who were selected as a sample according to the theoretical saturation principle number of 25 people were selected as a sample by purposeful sampling method. The data were collected by the method of expert interviews in 1400 (validity by triangulation method and reliability by the coefficient of agreement between coders was appropriate) and analyzed by thematic analysis method in MAXQDA software.

Findings: The findings showed that the value system of female' high schools in secondary school period had 60 subthemes in seven main themes; So that the main themes were included self-reliance, universalism and benevolence, success, managerial, power, security and conformity, and tradition and motivation (each main theme includes five sub-themes). Finally, the themes network of the value system of female' high schools in secondary school period was drawn.

Conclusion: Specialists and planners of educational systems can take an effective step towards improving and promoting the value system of female' high schools according to the identified themes.

Keywords: Value System, Female' High Schools, Self-Reliance, Universalism and Benevolence.

شناسایی ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های

دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران

لیلا کریمی^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

محبوبه عبدالهی^{۲*}

استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران (نویسنده مسئول).

فتاح ناظم^۳

استاد، گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

چکیده

هدف: نظام ارزشی در نظام‌های آموزشی بر سایر جنبه‌های نظام آموزشی اثر می‌گذارد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نظر هدف کاربردی، از نظر زمانی مقطعی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان دانشگاهی و سازمانی در حوزه نظام ارزشی دبیرستان‌ها بودند که طبق اصل اشباع نظری تعداد ۲۵ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها با روش مصاحبه‌های تخصصی در سال ۱۴۰۰ گردآوری (روایی با روش مثلث‌سازی و پایایی با روش ضریب توافق بین دو کدگذار مناسب) و با روش تحلیل مضمون در نرم‌افزار MAXQDA تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه دارای ۶۰ مضمون فرعی در هفت مضمون اصلی بود؛ به‌طوری که مضمون‌های اصلی شامل خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی، موفقیت، مدیریت، قدرت، امنیت و هم‌نوایی و سنت و انگیزش (هر مضمون اصلی شامل پنج مضمون فرعی) بودند. در نهایت، شبکه مضامین نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه ترسیم شد.

نتیجه‌گیری: متخصصان و برنامه‌ریزان نظام‌های آموزشی می‌توانند با توجه به مضمون‌های شناسایی شده گام موثری در جهت بهبود و ارتقای نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه بردارند.

کلید واژه‌ها: نظام ارزشی، دبیرستان‌های دخترانه، خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۰

*نویسنده مسئول: mabubeh.abdollahi@iau.ac.ir

مقدمه

ارزش‌ها ریشه‌دارترین عنصر فرهنگی هستند و از سنت‌ها و مبانی اخلاقی به‌ویژه از ایدئولوژی حاکم بر جامعه تأثیر می‌پذیرند و امروزه برخلاف گذشته ارزش‌ها به دلیل شتاب تحول‌ها و پیشرفت‌های علمی به‌خصوص در حوزه ارتباطات با سرعت و شدت بیشتری تغییر می‌کنند (۱). تغییر سریع و شدید ارزش‌ها باعث شده است که نظام ارزشی مانند دیگر بنیان‌های جامعه یکپارچگی خود را از دست بدهد و جوامع و خانواده‌ها با بحران ارزشی و دیگر بحران‌ها از جمله بحران اجتماعی و بحران فرهنگی مواجه شود (۲). ارزش‌ها چارچوب‌های ویژه‌ای برای افراد جامعه تعیین تا بدانند که در هر موقعیت چه رفتار و پاسخی را نشان دهند و این ارزش‌ها تحت تأثیر عوامل مختلف فرهنگی، عقیدتی، اقتصادی، سیاسی، علمی و اجتماعی شکل می‌گیرند. البته عوامل دیگری مانند یادگیری، عوامل تاریخی، نوع تعلیم و تربیت، خانواده، سن، زمان، مان، رویدادهای مختلف و نقش‌های فردی انسان نیز در شکل‌گیری آنها موثر هستند (۳). نظام ارزشی یکی از ابعاد مهم و اساسی شخصیت و زندگی اجتماعی، جهت‌دهنده و تعیین‌کننده رفتار و پایه و اساس درک نگرش‌ها و انگیزش‌های افراد است (۴). نظام ارزشی در هر جامعه‌ای به مجموعه‌ای از فرآیندهای رفتاری و ذهنی، الگوها و روش‌ها، شیوه‌های گفتاری و فنون عملی اطلاق می‌شود که در چارچوب و موقعیت‌ها پذیرفته شدند و این نظام با توجه به زمان و مکان تغییر می‌کند (۵).

ارزش‌ها به‌عنوان مفاهیم مطلوب، اعمالی انتخابی افراد و ارزیابی رویدادها را تحت تأثیر قرار می‌دهند و بخشی از انتخاب رفتار در شرایط خاص توسط ارزش‌ها تعیین می‌شوند (۶). این سازه مبنای نظام نگرش‌ها، شناخت‌ها، انگیزش‌ها و رفتارهای آدمی را شکل می‌دهد و واسطه‌های بین بینش‌ها و رفتارها هستند که همانند قوانینی نانوشته، رفتارهای ما را کنترل، تنظیم و مدیریت می‌نمایند (۷). ارزش‌ها را به‌عنوان اهداف فراموقعی مطلوب و متفاوت از نظر اهمیت که راهنمای زندگی شخص می‌باشند، تعریف کردند (۸). در واقع، ارزش‌ها شامل عقاید و اصولی هستند که از نظر فردی و اجتماعی یک رفتار را به رفتار دیگر یا رفتار مخالف ترجیح می‌دهند (۹) و نظام ارزشی بیانگر اولیوی است که یک فرد برای انواع ارزش‌های خود قائل می‌باشد و این نظام عامل جهت‌دهنده و تعیین‌کننده رفتار در محیط است (۱۰).

ده نوع ارزش باعث شکل‌گیری چهار تیپ ارزشی شامل توجه به ماورای خود، توجه به خود، محافظه‌کاری و آمادگی برای تغییر می‌شوند. این ده ارزش شامل خیرخواهی، سنت، هم‌نوایی، امنیت، قدرت، موفقیت، برانگیختگی، لذت‌طلبی، خوداتکایی و جهان‌گرایی بودند. این ارزش‌ها با توجه به روابط پویای تعارضی و توافقی یک ساختار دو بعدی را به‌وجود می‌آورند. بعد اول، آمادگی برای تغییر در برابر محافظه‌کاری بر ارزش‌هایی تأکید که بر فکر و عمل مستقل خویش و تلاش برای تغییر را در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهد که بر خودمحدودکنندگی، تبعیت‌جویانه، حراست از رسوم سنتی و حفظ ثبات استوار هستند. بعد دوم، توجه به خود در برابر توجه به ماورای خود بر ارزش‌هایی تأکید که بر پذیرش دیگران به‌منزله افراد برابر با خود و علاقه‌مندی به رفاه آنها را در تضاد با ارزش‌هایی

محافظة کاری نسبت به علاقه‌مندی و آمادگی برای تغییر و تمایل به توجه به ماورای خود نسبت به توجه به تعالی خود بیشتر بود (۱۹). لطف‌آبادی و نوروزی (۱۳۸۳) ضمن پژوهشی با عنوان نظریه‌پردازی و مقیاس‌سازی برای سنجش نظام ارزشی به این نتیجه رسیدند که برای نظام ارزشی دانش‌آموزان نوجوان ایران ده مولفه شامل ارزش‌های فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، هنری، علمی، دینی، ملی و جهانی شناسایی شد (۲۰).

در نظام آموزش و پرورش مقوله ارزش و نظام ارزشی یکی از مسائل مهم و اساسی است. چون که انتقال ارزش‌های یک جامعه و الویت‌بندی آن یکی از کارکردهای مهم نظام آموزش و پرورش می‌باشد. امروزه ثابت شده است که نظام آموزش و پرورش بیشتر از هر نظام دیگری با ارزش‌ها و نظام ارزشی سروکار دارد و هیچ نظام یا سازمان دیگری به اندازه آن در پی تحقق ارزش‌ها و ایجاد یک نظام ارزشی نیست. از آنجایی که نظام‌های ارزشی نقش مهمی در افکار، باورها، شناخت‌ها و رفتارهای افراد دارند و این نظام‌ها با توجه به رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات خیلی سریع‌تر از گذشته تغییر و تحول می‌یابند و با توجه به اینکه پژوهشی در این زمینه بر روی دبیرستان‌های دخترانه یافت نشد، پژوهش حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نظر هدف کاربردی، از نظر زمانی مقطعی و از نظر شیوه اجرا کیفی بود. جامعه پژوهش خبرگان دانشگاهی و سازمانی در حوزه نظام ارزشی دبیرستان‌ها بودند که طبق اصل اشباع نظری تعداد ۲۵ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. طبق اصل اشباع نظری نمونه‌گیری و انجام مصاحبه با نمونه‌ها تا زمانی ادامه می‌یابد که پاسخ نمونه‌های جدید با نمونه‌های قبلی متفاوت نباشد و به ابعاد یا مولفه جدیدی نتوان دست یافت. در پژوهش حاضر، چنین پدیده‌ای پس از مصاحبه با ۲۵ نفر اتفاق افتاد. ابزار پژوهش حاضر مصاحبه‌های تخصصی بودند که در سال ۱۴۰۰ انجام شدند. این مصاحبه‌ها شامل پنج سوال گزارش‌شده در جدول ۱ بود که سوال‌ها بر اساس مبانی نظری و با کمک اساتید طراحی شده بود. مصاحبه‌ها به‌صورت انفرادی با هر یک از خبرگان دانشگاهی و سازمانی در حوزه نظام ارزشی دبیرستان‌ها انجام شد؛ به‌طوری که دامنه مدت زمان مصاحبه با هر یک از نمونه‌های پژوهش حاضر یعنی خبرگان دانشگاهی و سازمانی در حوزه نظام ارزشی دبیرستان‌ها ۴۰ الی ۷۰ دقیقه بود. روایی مصاحبه‌های با روش مثلث‌سازی و پایایی با روش ضریب توافق بین دو‌کدگذار با مقدار ۰/۸۴ مناسب ارزیابی شد.

قرار می‌دهد که بر پیگیری موفقیت شخصی و سلطه بر دیگران استوار هستند (۱۱). نظام ارزشی مجموعه‌ای از ارزش‌ها و گرایش‌های مربوط به هم هستند که بر اساس مبانی خاصی که نقش اساسی در نظام باورهای افراد دارد طبقه‌بندی می‌شوند (۱۲). ارزش‌های موردنظر افراد با یکدیگر متفاوت هستند و حتی اگر دو نفر دارای ارزش‌های مشابه باشند، باز هم شدت و قدرت آنها با هم متفاوت است (۱۳). افزون بر آن، ارزش‌ها حالت سلسله‌مراتبی دارند یا افراد در مجموعه ارزش‌های خود دست به اولویت‌بندی می‌زنند. بنابراین، وقتی فرد ارزش‌هایش را بر اساس اهمیت مرتب می‌کند، نظام ارزشی خود را مشخص می‌سازد (۱۴). به عبارت دیگر، وقتی تعدادی ارزش در یک شبکه روابط مرتبط با هم قرار گیرند، نوعی ارتباط، پیوستگی، تقدّم و تأخر را نشان می‌دهند که به آن نظام ارزشی می‌گویند (۱۵). نظام ارزشی مجموعه‌ای از عوامل و عناصری است که اکثر افراد جامعه برای آن اهمیت و اعتبار قائل هستند و می‌توانند نیازهای مادی و معنوی آنان را برآورده سازند (۱۶).

پژوهش‌های اندکی درباره نظام ارزشی انجام شده و در ادامه نتایج مهم‌ترین پژوهش‌ها در این زمینه گزارش می‌شوند. پرنیان و همکاران (۱۳۹۹) ضمن پژوهشی درباره شناسایی مولفه‌های نظام ارزشی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی به این نتیجه رسیدند که نظام ارزشی آنان شامل ابعاد ارزش‌های خیرخواهی (با مولفه‌های نوع‌دوستی و مسئولیت‌پذیری)، ارزش‌های اخلاقی (با مولفه‌های صداقت‌طلبی، اخلاص و وجدان‌طلبی)، ارزش‌های اجتماعی (با مولفه‌های تاثیرگذاری بر دانشجو، رعایت اصول ارتباطی، احترام به عقاید دیگران و عدالت رفتاری)، ارزش‌های مادی (با مولفه‌های تأمین مالی و حمایت مالی)، ارزش‌های علمی (با مولفه‌های تعامل علمی، بالندگی علمی، امانت‌داری علمی و اشتیاق علمی)، ارزش‌های ابزاری (با مولفه‌های اوقات فراغت، ارتقاء و پیشرفت، احترام و منزلت، توجه به منافع جمعی و قانون‌مداری)، ارزش‌های غایی (با مولفه‌های توجه به عقاید مذهبی، آزادی علمی، آزادی عملی، خودفهمی حرفه‌ای، پویایی علمی، تفکر انتقادی و آینده‌نگری) و ارزش‌های ایمنی (با مولفه‌های امنیت شغلی و امنیت فکری) بود (۱۷). سیسیوچ و شوارتز (۲۰۱۲) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که نظام ارزشی شامل پانزده ارزش خیرخواهی، سنت، فروتنی، هم‌نوایی، امنیت شغلی، امنیت شخص، قدرت، بلندپروازی، نشان‌دادن موفقیت، برانگیختگی، لذت‌طلبی، استقلال عمل، استقلال اندیشه، حافظت از محیط و نگرانی‌های اجتماعی بود (۱۸). مرزوقی و همکاران (۱۳۹۱) ضمن پژوهشی درباره نظام ارزشی معلمان مدارس استثنایی به این نتیجه رسیدند که نظام ارزشی آنان به‌ترتیب شامل ارزش‌های جهان‌گرایی، امنیت، هم‌نوایی، خوداتکایی، خیرخواهی، سنت، موفقیت، برانگیختگی، لذت‌طلبی و قدرت بود و در آنان تمایل به ارزش‌های فردی نسبت به ارزش‌اجتماعی، تمایل به

جدول ۱. سوال‌های مصاحبه

ردیف	سوال
۱	به نظر شما خیرخواهی و همنوایی به چه میزان در تحقق نظام ارزشی در دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران اثرگذار است؟
۲	سنت‌های کشور و احساس قدرت چه نقشی در نظام ارزشی در دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران دارند؟
۳	آیا می‌توان امنیت و خوداتکایی را جزء مولفه‌های اساسی و اثرگذار در نظام ارزشی در دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران دانست؟
۴	نقش موفقیت و برانگیختگی (انگیزش) در تحقق نظام ارزشی در دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟
۵	لذت‌طلبی و جهان‌گرایی چه تاثیری در اجرایی‌شدن نظام ارزشی در دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران دارند؟

ترتیب پرسیده شدند و هر موقع که مصاحبه‌شونده از دامنه مربوط به سوال خارج شد، مصاحبه‌کننده از تکرار سوال یا سوال‌های راهنما و کمکی استفاده کرد. در پایان از مصاحبه‌شوندگان به دلیل مشارکت در پژوهش و در اختیار گذاشتن اطلاعات خود تقدیر شد و داده‌های حاصل از آن با روش تحلیل مضمون در نرم‌افزار MAXQDA تحلیل شدند.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر اشباع نظری بر اساس مصاحبه با ۲۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و سازمانی اتفاق افتاد. در جدول ۲ تحلیل مضمون ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران ارائه شد.

مراحل اجرایی پژوهش حاضر به این ترتیب بود که بعد ابتدا بر اساس مبانی نظری و با کمک اساتید، سوال‌هایی جهت مصاحبه با خبرگان طراحی شد (جدول ۱). در مرحله بعد، اقدام به شناسایی نمونه‌ها شد و علاوه بر بیان اهمیت و ضرورت پژوهش برای نمونه‌ها به آنان درباره رعایت نکات اخلاقی اطمینان داده شد و با آنان درباره شرایط مطالعه از جمله مکان و زمان مصاحبه و یا ضبط مصاحبه‌ها مذاکره شد. در نهایت، موافقت آنان اخذ و با آنان درباره مکان و زمان مصاحبه هماهنگ شد و در زمان و مکان از قبل تعیین‌شده مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده حضور یافتند و مصاحبه صورت پذیرفت. برای این منظور مصاحبه‌کننده اولین سوال را پرسید و مصاحبه‌شونده شروع به پاسخ کرد و ضمن یادداشت مطالب مهم و کلیدی اقدام به ضبط مصاحبه‌ها جهت بررسی مجدد یافته‌ها نیز کرد. پس از اتمام سوال اول، سایر سوال‌ها نیز به همین

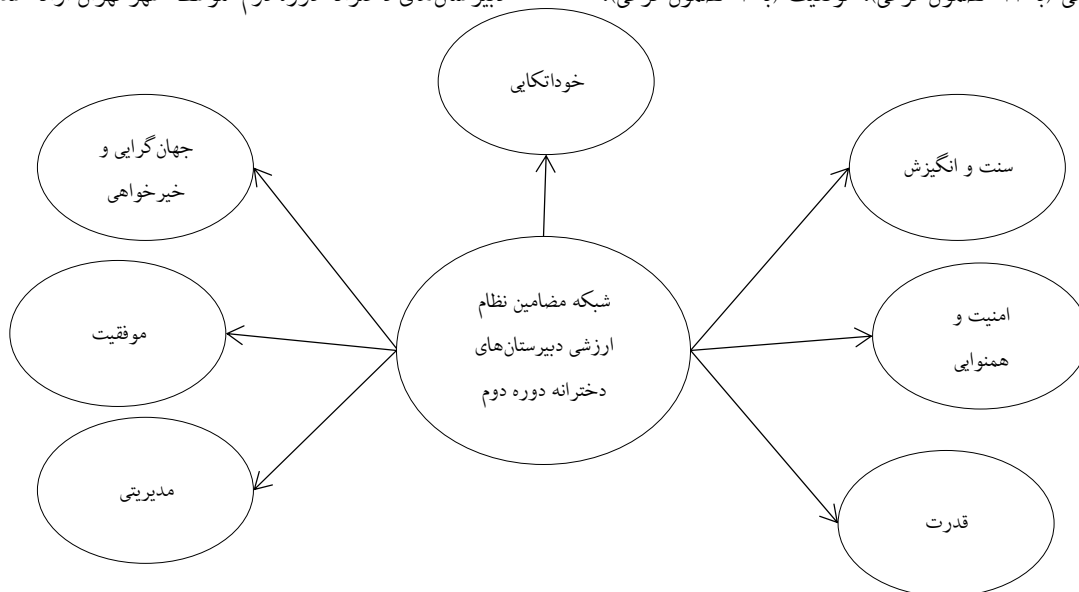
جدول ۲. تحلیل مضمون ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران

ابعاد	مولفه
خوداتکایی	۱. خلاقیت شغلی، ۲. استقلال در انجام وظایف شغلی، ۳. آزادی عمل در اهداف شغلی و ۴. علاقه به کشف وقایع
موفقیت	۱. ایجاد فرصت رشد و ترقی، ۲. افزایش توان نفوذ کارکنان در مدرسه، ۳. توانمندسازی کارکنان و ۴. هموارسازی مسیر دستیابی به اهداف
جهان‌گرایی و خیرخواهی	۱. رعایت ادب و نزاکت در محیط کاری، ۲. وفاداری به تعهدات شغلی، ۳. توجه به احساسات کارکنان و معنویات سازمانی، ۴. عدالت و برابری بین کارکنان، ۵. گذشت در کارها، ۶. اثربخش بودن وظایف شغلی، ۷. مسئولیت‌پذیری، ۸. مدیریت تعارضات و نظم و هماهنگی بین کارکنان، ۹. توجه به خواسته‌های کارکنان و ایجاد روابط دوستانه در کار، ۱۰. هدفمند بودن کارها، ۱۱. افزایش دانش شغلی و اشتیاق در انجام به‌موقع کارها، ۱۲. صداقت در گفتار و اعمال، ۱۳. رعایت حقوق کارکنان و توجه به آینده آنان و ۱۴. بهره‌گیری از ایده‌های نوین و نوظهور
مدیریتی	۱. توانایی تفکر عقلانی و قدرت استدلال، ۲. مهارت الهام‌بخشی به دانش‌آموزان از طریق معرفی افراد الگو، ۳. توانایی برنامه‌ریزی و سازماندهی درس، ۴. توانایی مدیریت کلاس، ۵. توانایی ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، ۶. توانایی استفاده بهینه از زمان، ۷. توانایی درگیر نمودن دانش‌آموزان برای کمک به تدریس و یادگیری مادام‌العمر، ۸. توانایی استفاده از روش‌های کار مشارکتی در کلاس درس و با والدین، ۹. توانایی برقراری ارتباط با همکاران و تشریح مساعی با آنان و درگیر شدن در یادگیری مادام‌العمر، ۱۰. توانایی تعامل انسانی مناسب با دانش‌آموزان و همکاران، ۱۱. توانایی خلق، انتخاب، ارزیابی و استفاده از منابع مدرسه و جامعه برای پیشرفت دانش‌آموزان، ۱۲. توانایی تحلیل، ارزیابی و بازتاب فعالیت‌ها و تقویت اثربخشی آن، ۱۳. توانایی خلق روش‌های جدید و نوآوری در روش‌های آموزشی، ۱۴. مهارت‌های گفتاری و شنیداری برای برقراری ارتباط با دانش‌آموزان و دانش‌آموزان با یکدیگر، ۱۵. توانایی پرورش خودشکوفایی، شخصیت و مسئولیت‌شهروندی و ۱۶. بازخوردهای منظم به دانش‌آموزان و والدین برای هدایت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

قدرت	۱. کنترل و تسلط بر وظایف شغلی در محیط کاری، ۲. توجه به شأن و پیشرفت شغلی کارکنان، ۳. توانایی و اقتدار در تصمیم‌گیری و ۴. حفظ حرمت دیگران
امنیت و همنوایی	۱. اطاعت‌پذیری و تعهد کارکنان به مدرسه، ۲. نظم و انضباط شغلی، ۳. سلامت در محیط کاری، ۴. تفویض اختیار، ۵. سادگی در دستورات شغلی، ۶. ایمنی و امنیت شغلی، ۷. رعایت احترام در بین کارکنان، ۸. توجه به نیازهای کارکنان و ۹. احترام به زیردستان
سنت و انگیزش	۱. توجه به علائق شغلی کارکنان مدرسه، ۲. احترام به قوانین کاری، ۳. اعتدال و میانه‌روی در مدرسه، ۴. تواضع و فروتنی در مراوده‌های کاری، ۵. ارتقای جایگاه شغلی کارکنان، ۶. درگیری شغلی و مشارکت بالا در کارها، ۷. ایجاد هیجان در محیط کاری، ۸. تنوع شغلی در مدرسه و ۹. ایجاد فرصت ریسک به کارکنان مدرسه

مدیریتی (با ۱۶ مضمون فرعی)، قدرت (با ۴ مضمون فرعی)، امنیت و همنوایی (با ۹ مضمون فرعی) و سنت و انگیزش (با ۹ مضمون فرعی) شناسایی شد. بنابراین، در شکل ۱ شبکه مضامین نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران ارائه شد.

همان‌طور که در جدول ۲ قابل مشاهده است برای نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه ۶۰ مضمون فرعی در هفت مضمون اصلی شامل خوداتکایی (با ۴ مضمون فرعی)، جهان‌گرایی و خیرخواهی (با ۱۴ مضمون فرعی)، موفقیت (با ۴ مضمون فرعی)،

شکل ۱. شبکه مضامین نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران

ارزش‌ها نمایندگان جنبه‌های اساسی تنوع در فرهنگ انسانی هستند و معمولاً از عادت‌ها و هنجارها سرچشمه می‌گیرند. به‌طور کلی از به‌اموری می‌گویند که برای اعضای گروه اهمیت دارند و آرمان مشترک اعضای گروه تلقی می‌شوند. ارزش‌های یک جامعه از هنجارهای آن دفاع و اجازه بروز و ظهور هنجارهای نامطلوب را نمی‌دهند. رویکرد توسعه انسانی به ارزش‌ها معتقدند که جهت‌گیری ارزشی در طول مراحل مختلف زندگی تغییر می‌کند و مطالعه ارزش‌ها بر رفتار اهمیت زیادی دارد. زیرا نگرش‌ها، ادراک‌ها و احساس‌های افراد از ارزش‌های آنان تأثیر می‌پذیرند. چنانچه ارزش‌های فرد در راستای سیاست‌های سازمان باشد، فرد نگرش‌های مثبتی داشته و رفتارهای مثبتی از خود نشان می‌دهد. نکته مهم درباره نظام ارزشی دبیرستان‌ها اینک، مهم‌ترین وظیفه تربیتی آموزش و پرورش این است که به‌دنبال رشد شخصیت و تحکیم هویت و نظام ارزشی ملی، دینی و انسانی دانش‌آموزان باشد. نظام آموزش و پرورش اگر بخواهد به نظام ارزشی دانش‌آموزان اعتلاء ببخشد باید آنان را برای زندگی در عصر فعلی آماده کند.

نتیجه‌گیری

با توجه به نقش نظام‌های ارزشی در افکار، باورها، شناخت‌ها و رفتارهای دانش‌آموزان و تغییر سریع این نظام‌ها، پژوهش حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تهران انجام شد. مطالعه حاضر در پی هدف بالا به این نتیجه رسید که برای نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه ۶۰ مضمون فرعی در هفت مضمون اصلی شامل خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی، موفقیت، مدیریت، قدرت، امنیت و همنوایی و سنت و انگیزش شناسایی شد. نتایج مذکور هم‌راستای با نتایج پژوهش‌های پرنیان و همکاران (۱۳۹۹) درباره نظام ارزشی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی (۱۷)، سیسیوچ و شوارتز (۲۰۱۲) درباره ارزش‌های شناسایی‌شده برای نظام‌های ارزشی (۱۸)، مرزوقی و همکاران درباره اولویت نظام ارزشی معلمان مدارس استثنایی (۱۹) و لطف‌آبادی و نوروزی (۱۳۸۳) درباره سنجش نظام ارزشی دانش‌آموزان نوجوان (۲۰) بود.

امنیت و همنوایی و سنت و انگیزش از طریق مولفه‌های هر یک از آنها طراحی و سپس اقدام به اجرای آنها نمایند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از اساتید پژوهش حاضر و همه خبرگان دانشگاهی و سازمانی شرکت کننده در پژوهش حاضر تشکر می‌گردد.

References

1. Liw L, Ciftci A, Kim T. (2022). Cultural values, shame and guilt, and expressive suppression as predictors of depression. *International Journal of Intercultural Relations*; 89: 90-99. doi: 10.1016/j.ijintrel.2022.05.005
2. Seewann L, Verwiebe R. (2020). How do people interpret the value concept? Development and evaluation of the value conceptualisation scale using a mixed method approach. *Journal of Beliefs & Values*. 41(4): 419-432. doi: 10.1080/13617672.2019.1707748
3. Mehrabi Gh, Razaghi ME. (2021). An analysis of the effect of sport events on value system of spectators. *Sport Management Journal*; 13(1): 67-83. doi: 10.22059/jsm.2021.138729.1541
4. Shahryaripour R, Amin Bidakhti A, Mohammadifar M, Kiani K. (2018). The impact of university atmosphere and value system on students' tendency to migration from Iran: The study of Semnan University students. *Journal of Social Problems of Iran*; 8(2): 99-120.
5. Bisin A. (2017). The evolution of value systems: A review essay on Ian Morris's foragers, farmers, and fossil fuels. *Journal of Economic Literature*; 55(3): 1122-1135. doi: 10.1257/jel.20151352
6. Bobuafor M. (2021). Cultural values and the pragmatic significance of proverbial sayings in Tafi and Ewe. *Journal of Pragmatics*; 178: 192-207. doi: 10.1016/j.pragma.2021.03.013
7. Caputo A, Ayoko OB, Amoo N, Menke C. (2019). The relationship between cultural values, cultural intelligence and negotiation styles. *Journal of Business*

بررسی تحولات جهان در نیم قرن اخیر نشان می‌دهد که تغییرات بسیار عمیق در باورها و ارزش‌ها و سبک زندگی مردم جهان به وقوع پیوسته است و گسترش جهانی این تغییرات همواره دامنه و شدت بیشتری می‌یابد. برای اینکه مهارت‌های مشترک شهروندی متناسب با هویت فرهنگی و دینی در بین دانش‌آموزان شکل بگیرد، آنان باید با تمام میراث فرهنگی و هویت دینی و انسانی خود آشنا باشند. بنابراین، ضروری است که فهم خود از فلسفه آموزش و پرورش و مناسب‌سازی آن با زندگی در عصر حاضر و به تبع آن برنامه‌ها و کتاب‌های درسی و آموزشی را مورد بازنگری قرار دهیم و این برنامه‌ها و کتاب‌ها را طبق هفت مضمون اصلی شامل خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی، موفقیت، مدیریتی، قدرت، امنیت و همنوایی و سنت و انگیزش تنظیم نماییم. برای این منظور باید خودمان به تفکر نقاد و حل مساله و تفکر مراقبت‌کننده مجهز شویم و دانش‌آموزان را با این نوع تفکر تربیت نماییم و به آنان بیاموزیم که با یادگیری تفکر منطقی، تعمقی و نقاد می‌توانند تصمیم بگیرند که چه چیزهایی را باور کنند و چه چیزهایی را باور نکنند. باید تحلیل‌ها را به آنها یاددهیم، نه صرف تأیید یا تکذیب. همچنین، باید یاددهیم که باور کردن، دیدن است؛ نه دیدن، باور کردن. به نظر می‌رسد که سه نهاد خانه، مدرسه و جامعه درباره ارزش‌ها باید یک دست عمل نمایند و هر سه به‌طور پویا با دانش‌آموزان ارتباط داشته باشند تا بتوانند آنان را در مسیر دستیابی به هفت مضمون خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی، موفقیت، مدیریتی، قدرت، امنیت و همنوایی و سنت و انگیزش هدایت و راهنمایی نمایند.

یکی از محدودیت‌های این مطالعه استفاده از خبرگان دانشگاهی و سازمانی در حوزه نظام ارزشی دبیرستان‌ها بود و اگر از خبرگان دیگری استفاده شود، احتمالاً به نتایج متفاوت‌تری می‌توان دست یافت. محدودیت‌های مهم دیگر محدودیت روش‌شناختی و صرفاً کیفی بودن و استفاده از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی (هدفمند) بود. محدودیت دیگر عدم همکاری یا همکاری پایین برخی خبرگان و ناتوانی پژوهشگران در کنترل متغیرهای مزاحم و مداخله‌گر از جمله تفاوت‌های فردی مثل هوش، جنسیت یا تحصیلات بود. بنابراین، انجام پژوهش توسط خبرگان سایر حوزه‌ها درباره نظام ارزشی، انجام پژوهش بر روی نظام ارزشی دبیرستان‌های پسرانه دوره دوم متوسطه، پژوهش درباره نظام ارزشی دانش‌آموزان ابتدایی، دبیرستان‌های دوره اول متوسطه و حتی دانشگاه‌ها می‌تواند نتایج مفیدی در پی داشته باشد. به‌عنوان آخرین پیشنهاد پژوهشی می‌توان به ساخت ابزاری برای سنجش و بررسی وضعیت موجود نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه و سایر دوره‌های تحصیلی اشاره کرد. نتایج این مطالعه برای مدیران، متخصصان، مسئولان و برنامه‌ریزان نظام‌های آموزشی به‌ویژه نظام آموزش و پرورش تلویحات کاربردی بسیاری دارد و آنان با توجه ابعاد و مولفه‌های شناسایی‌شده برای نظام ارزشی دبیرستان‌های دخترانه دوره دوم متوسطه گام موثری در جهت بهبود نظام ارزشی این گروه بردارند. برای این منظور آنان می‌توانند برنامه‌هایی بر اساس مولفه‌های شناسایی‌شده برای هر یک از ابعاد هفت‌گانه خوداتکایی، جهان‌گرایی و خیرخواهی، موفقیت، مدیریتی، قدرت،

- of Business Research; 149: 760-771. doi: 10.1016/j.jbusres.2022.05.072
15. Gaitho N. (2022). Critical Analysis of the prevailing worldviews and value systems in relation to how they are shaped by culture and identity. *European Journal of Social Sciences Studies*; 7(2): 10-30. doi: 10.46827/ejsss.v7i2.1210
16. Moosivand M. (2020). Gender differences in students' value system, engagement, social competence, and cognitive styles. *Journal of Women Social and Psychological Studies*; 18(3): 7-36. doi: 10.22051/JWSPS.2020.31921.2246
17. Parnian A, Fadavi M, Gholizadeh A. (2020). Identification of the value system components of the faculty members of Islamic Azad University in academic culture. *Journal of New Approaches in Educational Administration*; 11(3): 147-166.
18. Cieciuch J, Schwartz SH. (2012). The number of distinct basic values and their structure assessed by PVQ-40. *Journal of Personality Assessment*; 94(3): 321-328. doi: 10.1080/00223891.2012.655817
19. Marzooghi R, Norozi N, Nickhoo ME. (2013). Investigation of the value system of Bushehr exceptional schools teachers. *Journal of Exceptional Children*; 12(4): 67-80.
20. Lotfabadi H, Nowroozi V. (2004). Theory-making and scale-creating for assessing the value system of high school students. *Quarterly Journal of Educational Innovations*; 3(1): 33-58.
- Research; 99: 23-36. doi: 10.1016/j.jbusres.2019.02.011
8. Chauv J, Gamst G, Meyers LS, Kernes JL, Der-Karabetian A. (2022). Perceived discrimination and Asian cultural values are associated with beliefs about psychological services among Chinese international students. *International Journal of Intercultural Relations*; 91: 138-149. doi: 10.1016/j.ijintrel.2022.10.003
9. Marcellus L, Pauly B, Martin W, Revai T, Easton K, MacDonald M. (2022). Navigating conflicting value systems: a grounded theory of the process of public health equity work in the context of mental health promotion and prevention of harms of substance use. *BMC Public Health*; 22(210): 1-14. doi: 10.1186/s12889-022-12627-w
10. Dasari RP. (2017). Value system and value preferences of prospective teachers of secondary schools: An Indian survey. *Universal Journal of Educational Research*; 5(8): 1403-1409. doi: 10.13189/ujer.2017.050814
11. Schwartz SH, Sagiv L. (1995). Identifying culture-specifics in the content and structure of values. *Journal of Cross-Cultural Psychology*; 26: 92-116. doi: 10.1177/0022022195261007
12. Stanciu A. (2020). Value systems as motivational forces for the suppression of ageism towards older people amongst young adults: an analysis across countries. *Ageing & Society*; 42(4): 868-895. doi:10.1017/S0144686X20001257
13. Huang F, Teo T, Sanchez-Prieto JC, Garcia-Penalvo FJ, Olmos-Miguelanez S. (2019). Cultural values and technology adoption: A model comparison with university teachers from China and Spain. *Computers & Education*; 133: 69-81. doi: 10.1016/j.compedu.2019.01.012
14. Mackey JD. (2022). The effect of cultural values on the strength of the relationship between interpersonal and organizational workplace deviance. *Journal*